

Oddvar Fiskesjö
Oddvar.fiskesjo@skane.se

Yttrande
Datum 2020-09-25
Dnr 2020-POL000335
Ert dnr **N2020/01752/JL**

1 (4)

Näringsdepartementet
via e-post till n.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till n.strategisk.plan@regeringskansliet.se

Region Skånes synpunkter på behovsanalys i den strategiska planen för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige

Övergripande synpunkter

Jordbruks- och livsmedelsnäringen har en unik och avgörande roll för omställningen mot ett hållbart samhälle och insatser här kan bemöta flertalet punkter i Agenda 2030. Givet de stora förväntningar som kommande decennium ställer på det svenska lantbruket bör den strategiska planen ta sin utgångspunkt i höga ambitioner avseende klimatomställning, renare hav, fossilfrihet, ökad produktion och lönsamhet, social inkludering, nya hälsosamma livsmedel med mera.

Det är bra att miljöhänsyn på ett tydligt sätt ingår i behovsanalysen, biologisk mångfald och klimatperspektivet finns med i flera sammanhang, men hållbarhetsfrågornas samtliga tre aspekter bör vävas in tydligare i kommande strategiska plan. De sociala och ekonomiska aspekterna är intimt förbundna med de miljömässiga.

Region Skåne understödjer regeringens ambition att låta den gemensamma jordbrukspolitiken ses som ett verktyg för att genomföra den nationella livsmedelsstrategin. Därigenom kan fokus läggas på att öka livsmedelsproduktionen och att stärka sektorns konkurrenskraft liksom att verka för att relevanta miljömål nås.

Kompetenshöjning, rådgivning och ekonomiska styrmedel nämns på flera platser som åtgärder för förändring och detta får gärna konkretiseras ytterligare i kommande plan samt ange vilka aktörer i samhället som ska ansvara för vad och vilka tidsramar som gäller.

Region Skåne anser att den strategiska planen ska vara framåtsyftande och därför behöver ett eller flera ambitiösa mål för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige formuleras. Hur ska det svenska jordbruket se ut om 10 år?

Regional anpassning

Region Skåne har det regionala utvecklingsansvaret för en stor jordbruksregion, som till nästan hälften består av åker- och betesmark. Jordbrukets och landsbygdens utveckling är viktig för Skåne som helhet och här finns regionala förutsättningar som skiljer sig från andra delar av landet. Det är viktigt att landsbygds- och jordbrukspolitiken ses som en integrerad del av den regionala utvecklingspolitiken, där regionala anpassningar behöver göras för att möta olika behov. Regionalt utvecklingsansvariga bör ges ökad möjlighet att ta ett helhetsansvar för sitt geografiska område vad gäller insatser för landsbygdsutveckling som finansieras nationellt liksom via EU-fonder. Central administration är viktigt för insatser som ska vara lika i hela landet, men inte för insatser som kräver stora mått av lokal anpassning. Program eller delprogram som i grunden handlar om att bygga lokal kapacitet och utvecklingskraft behöver inte förvaltas av en nationell myndighet.

Region Skåne ser därför att regionerna bör ges en strategisk roll i beslut om regionala anpassningar och för de delar av den strategiska planen som avser landsbygdsutveckling.

Omställning för hållbar utveckling

Omställning bör ställas i fokus, med tonvikt på var det svenska lantbruket behöver vara 2030 snarare än var vi har varit, är idag eller hur vi står oss relativt andra medlemsländer. En omställning krävs dels för att bidra till att de globala utvecklingsmålen ska kunna nås och dels för att skapa nya affärsmöjligheter och öka lönsamheten.

Klimatsmarta livsmedel och förnybara material har en stor framtida potential på både den nationella och internationella marknaden och för att lyckas inom området behövs satsningar på ökad kunskap och kompetens hos flera involverade aktörer. Det finns även en stor potential att tillvarata effekterna av besöksnäringens förväntade ökning. Detta jobbar vi för genom våra regionala strategier, t ex Skånes livsmedelsstrategi 2030 och Klimat- och energistrategi för Skåne. Dessa områden kan gärna lyftas mer i den strategiska planen.

Rådgivning och ekonomiska styrmedel behövs för att minska jordbrukets egen klimatpåverkan

Jordbruket står för nästan 20 procent av de klimatrelaterade utsläppen i Skåne, och är den största utsläpparen av klimatgaserna metan och lustgas. Ett klimatsmart jord- och skogsbruk har identifierats som ett viktigt åtgärdsområde i Klimat- och Energistrategin för Skåne. Klimatgasutsläppen från jordbruket är starkt knutna till djurhållning och bearbetning av marken. Rådgivning, regler och ekonomiska styrmedel behöver tydliggöras för att stimulera innovativa klimatsmarta beteendeförändringar och investeringar. Jordbruket bedöms även kunna göra stora energieffektiviseringar, ca 10-15 procent enbart med hjälp av rådgivning.

Det behövs tydliga framåtsyftande mål och ekonomiska styrmedel för att minska jordbrukets klimatpåverkan, till exempel investeringsstöd, skattereduktion för förnybara bränslen och produktionsstöd för biogas. För att ta mark ur produktion

för anläggning av till exempel våtmarker krävs särskilda ekonomiska insatser med ersättning för mark. Förutom rådgivning till involverade aktörer behövs även informationsinsatser för att påvisa klimateffekten av marknadens/konsumenters val. Detta får gärna konkretiseras tydligare i den strategiska planen. Det vore också bra om det från nationellt håll pekas ut ansvariga aktörer för dessa olika delar.

Ta vara på möjligheterna för jordbruket att bidra till förnybar energiproduktion

I Klimat- och energistrategin för Skåne lyfts att jordbruket har en stor potential både i att bidra till att fasa ut fossila bränslen och att kunna leverera såväl förnybar energi som energiråvara. Jordbruket kan spela en avgörande roll i arbetet för en ökad självförsörjningsgrad i Sverige, inte enbart vad gäller livsmedel utan även för drivmedel och energi. Beräkningar visar att inhemsk åkerråvara skulle kunna bidra med 4-10TWh biodrivmedel per år, utan att reducera livsmedelsproduktionen utifrån dagens nivå (L Björnsson, T Prade mfl 2017, Biodrivmedel och markanvändning i Sverige, Lunds Universitet). Mål och ekonomiska styrmedel som kan bidra till detta behöver tas fram nationellt, samtidigt som ansvarsfördelningen för genomförandet tydliggörs. Detta behöver preciseras i den strategiska planen.

Kunskaps- och innovationssystemet

Kompetensförsörjningen är, näst efter regler och villkor, lantbrukets största hinder för tillväxt. Det livslånga lärandet är viktigt för förmågan till en kunskapsintensiv omställning. Frågan kommer växa i betydelse då lantbrukets omställning till hållbar produktion kräver fler och djupare kompetenser än tidigare. Inte minst vad gäller digitalisering och (datadrivna) teknikskiften, som verktyg för hållbar omställning längs hela värdekedjan från jord till jord. Klimatförändringarna riskerar också att förändra produktionsförutsättningarna för jordbruket, vilket kommer att påverka vad vi kan odla, hur vi kan odla och var vi kan odla. Denna osäkerhet inför framtida produktion måste mötas med ökad kunskap och innovation, t ex om nya och motståndskraftiga produktionsmetoder.

Lantbrukets kompetensförsörjning präglas av ett antal utmaningar, såsom hög medelålder, låg utbildningsnivå, sned könsfördelning, stor andel en- eller fåmansföretag och långa geografiska avstånd (se även [Morgondagens kompetenser i livsmedelsproduktionen](#), 2019). En kostnadseffektiv lösning för lantbrukets behov av ny kunskap bör därför baseras på ett effektivare utnyttjande av befintliga resurser. Det innebär att länkarna mellan de olika delarna i kunskaps- och innovationssystemet måste stärkas. Betydelsen av att hantera utmaningen inom genomförandet av CAP accentueras av att lantbrukare är begränsade att ta del av ESF-medel.

Digitalisering och bredband

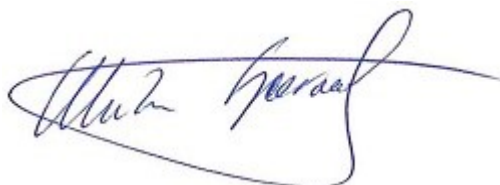
Region Skåne instämmer i att omställningen till en mer digitaliserad tillvaro förutsätter tillgång till bredband med hög överföringskapacitet. Vikten av digital infrastruktur har blivit än tydligare under pandemin. Användningen av t.ex. digitala möten och andra tjänster har ökat i hela samhället. Vi håller också med om analysen att om utbyggnaden av snabbt bredband släpar efter på landsbygden

kommer många användare att exkluderas från tjänster som i framtiden enbart kommer att erbjudas i digital form. Region Skåne arbetar därför intensivt tillsammans med kommuner, nätägare och operatörer för att utbyggnaden av fibernätet ska snabbas på. Regionernas uppdrag som bredbands- och digitaliseringskoordinatorer måste fortsätta och förstärkas.

Krisberedskap och klimatanpassning

Coronapandemin har satt ljus på sårbarheten i den svenska livsmedelsproduktionen, inte minst vad gäller det stora beroendet av såväl insatsvaror som arbetskraft från andra länder. Sjukdomar som drabbar människor, djur och växter har ofta dramatiska effekter på lantbruket och andra företag inom de gröna näringarna, med stora och ofta långvariga förluster för enskilda och det allmänna. Jordbruket kommer att möta utmaningar i ett förändrat klimat, vilket också beskrivs i behovsanalysen.

En ökad krisberedskap i lantbruket är angeläget för att skapa en robust livsmedelsproduktion, och samtidigt bidra till övriga samhällets förmåga att hantera oväntade kriser, och detta behov av ökad krisberedskap behöver mötas av insatser inom den strategiska planen, där möjligheter och utmaningar bör utvecklas och konkretiseras, samtidigt som relevanta aktörer pekats ut som ansvariga.

Ulrika Geeraedts

Regional utvecklingsdirektör